

EERSTE PILOTEXAMEN VWO MAATSCHAPPIJWETENSCHAPPEN

De vwo-pilotleerlingen hebben zich 21 mei jongstleden over het eerste nieuwe examen maatschappijwetenschappen gebogen. Een heel ander examen dan het reguliere vwo-examen, zo concludeerden de vwo-pilotdocenten.

LIEKE MEIJS

Het blijft ingewikkeld om het verschil tussen het nieuwe en het reguliere vwo-examen concreet te maken voor docenten die zelf nog niet met het nieuwe programma werken. Mogelijk illustreert een vraag uit elk examen de verschillen. Zo kwam in het reguliere vwo-examen 2014 (eerste tijdvak) de volgende vraag voor:

OPGAVE 3 MACHT VAN DE PRESSIEGROEPEN

In tekst 6 is een belangrijk kenmerk van de Nederlandse politieke cultuur te herkennen.

Vraag 16.a. Omschrijf het begrip politieke cultuur.

Vraag 16.b. Welk kenmerk dat typerend voor de Nederlandse politieke cultuur is, is in tekst 6 te herkennen? Leg je antwoord uit.

In het reguliere examen bevat een opgave een cluster van vragen over een van de examenthema's. Bij opgave 3 weten leerlingen dat het over Politieke besluitvorming gaat en moeten ze kenmerken van politieke cultuur hebben geleerd en die in een bron herkennen. In het vwo-pilotexamen 2014 (eerste tijdvak) werd de volgende vraag gesteld:

OPGAVE 1 HEEFT HET VRIJWILLIGERSWERK TOEKOMST?

De trend in kerkelijke gezindten in Nederland die uit tabel 3 is af te lezen is sinds de jaren zestig van de vorige eeuw gaande.

Vraag 9. Geef met behulp van de processen rationalisering en individualisering een verklaring voor de trend in kerkelijke gezindten in Nederland die uit tabel 3 is af te lezen.

Bij opgave 1 uit het pilotexamen krijgen leerlingen een nieuwe context, waarover vragen worden gesteld waarin leerlingen hun kennis over kernconcepten uit twee domeinen (D en E) moeten toepassen. In vraag 9 wordt van de leerlingen gevraagd om te analyseren: namelijk een verklaring voor de trend te geven. Deze toepassing is nieuw voor hen. Wel oefenden leerlingen eerder met het inzetten van kernconcepten om een maatschappelijk verschijnsel te kunnen duiden.

Er zijn ook vragen die hetzelfde zijn in het reguliere en in het pilotexamen, zoals de vragen over het doen van onderzoek. In beide examens werd gevraagd een hypothese op te stellen en een afhankelijke en onafhankelijke variabele te benoemen (vraag 3 in het reguliere examen en vraag 4 in het pilotexamen). Naar aanleiding van het eerste pilotexamen zette de discussie zich voort over wat nu precies analysevaardigheden zijn. 'Leerlingen moeten zelf redeneringen kunnen opzetten en verbanden kunnen leggen', maar in een centraal examen is enige sturing bij een dergelijke vraag nodig en dat beperkt weer de eigen denkactiviteit van de leerling.

LANDELIJKE INVOERING EEN JAAR UITGESTELD

Na drie jaar pilot heeft het Ministerie van Onderwijs besloten de landelijke invoering één jaar uit te stellen. Dat geeft tijd en ruimte om de havo- en vwo-syllabus op enkele hoofdzaken te wijzigen: de leerstof over kernconcepten wordt meer, die over de voorgeschreven contexten minder. Voor het vwo zijn alle te bestuderen theorieën onder drie paradigma's gerangschikt. Met ingang van het schooljaar 2017-2018 gaan leerlingen uit de vierde klas maatschappijwetenschappen met het nieuwe programma beginnen. Uitgevers hebben nu ook een jaar langer om nieuw lesmateriaal te ontwikkelen.

Inmiddels is er een speciale website voor de vernieuwing bij maatschappijwetenschappen.¹ Daar zijn alle documenten over het nieuwe programma en de pilot te vinden. Nieuw op de website zijn de havo- en vwo-syllabus van 2014, waarin de syllabuscommissie alle wijzigingen heeft doorgevoerd, alsook de placemats en affiches van 2014, met de bijgestelde definities van de kernconcepten.

Het ministerie heeft voor de komende drie jaar subsidie gegeven voor de pilotscholen en de auteurs van het lesmateriaal. Dat biedt kansen om het voorbeeldlesmateriaal te actualiseren en (op basis van de syllabi uit 2014) een tweede druk van de kernconceptenboekjes te maken. Voor de pilotdocenten is er gelegenheid om met elkaar te blijven uitwisselen hoe leerlingen leren analyseren. ♦

Noot

1. www.maatschappijwetenschappen.slo.nl